

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

МАТЕРІАЛИ
МІЖВУЗІВСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ПРОБЛЕМИ КОМПЛЕКСНОГО ПІДХОДУ
ДО ВИВЧЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ
ЛЕКСИКИ У СПЕЦІАЛІЗОВАНОМУ
ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ
(термінологічне словотворення)
25 квітня 2014 року,

*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

Дніпропетровськ 2014

УДК: 37.04

ББК: 74.580.25

П - 78 Ухвалено до друку Вченою радою

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (протокол №9 від 15.05.2014 р.)

Матеріали міжвузівської науково-практичної конференції «Проблеми комплексного підходу до вивчення термінологічної лексики у спеціалізованому вищому навчальному закладі (термінологічне словотворення)» (25 квітня 2014 року, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ). – Д.: Адверта, 2014. – 129 с.

(в авторській редакції)

Вміщено матеріали міжвузівської науково-практичної конференції, в якій взяв участь професорсько-викладацький склад мовних кафедр Дніпропетровська та інших міст України. Тематика статей охоплює актуальні проблеми системного підходу до термінотворення, перекладу, вивчення та застосування іншомовних термінів під час навчання рідній та іноземній мовам у спеціалізованих вищих навчальних закладах.

Матеріали конференції можуть бути використані викладачами для підготовки до занять з рідної та іноземної мов, а також для розробки підручників та посібників, які б передбачали достатню мовну підготовку студентів, курсантів, магістрів та ад'юнктів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

канд. юрид. наук, доц. перший проректор з навчально-методичної
О. М. Обушенко та наукової роботи

канд. юрид. наук, доц. начальник відділу організації наукової
О. О. Титаренко роботи

д-р філол. наук, проф. професор кафедри мовної підготовки
А. М. Поповський

канд. пед. наук завідувач кафедри мовної підготовки
Н. О. Побережна

(Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ)

© Автори, 2014 з

ЗМІСТ

Базильчук В. Ю. Поняття і особливості юридичної термінології.....	4
Березовська Ю. О. Місце складнопідрядних речень темпорального значення у різних класифікаціях.....	10
Гримашевич Г. І. Сучасна морфемологічна термінологія (I).....	16
Давиденко Ю. Є., Сторубель М. А. Особливості функціонування новотворень інтернет-дискурсу.....	21
Ильева К. А., Кузьменко В. Ю. Способы перевода неологизмов.....	28
Клименова О. М. Лінгвістична освіта – складова частина підготовки майбутніх правознавців.....	36
Кондрашева О. В., Тютюнник В. Ю. Некоторые особенности синонимических отношений в русской и английской терминосистемах урбоэкологии.....	41
Крашеніннікова Т. В. Значення слова «присяга» та її роль в українському суспільстві	49
Литвин О. Г. Деякі словотвірні особливості української технічної термінології.....	55
Мішеніна Т. М. Фахова термінологія у змісті методичного складника дидактичної компетентності майбутніх учителів української мови та літератури.....	63
Побережна Н. О. Оцінювання сформованості іншомовної професійної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей.....	71
Поповський А. М. Мовні засоби на позначення ізольованості від суспільства (за твором Мирослава Дочинця «Вічник»).....	77
Приймаченко О. М. Формування лексичної компетенції курсантів засобами Power Point презентацій.....	80
Проценко О. А. Проблеми сучасної юридичної герменевтики.....	88
Руколянська Н. В. Антонімічні та синонімічні відношення в термінології Цивільного права України.....	93
Русакова А. В. Загальні питання перекладу юридичних термінів.....	99
Русанова Л. І., Сазонова Л. С. Особливості перекладу юридичної термінології.....	104
Тарантюк Ю. Р. Термінологія вивчення та практичне застосування оцінних понять в адміністративному законодавстві України.....	110
Третьякова О. Є. Дидактичні вимоги до створення і застосування системи пізнавальних завдань на заняттях по вивченню іноземних мов.....	117
Тягло Л. В. Космодром та його інфраструктура в мовній репрезентації....	122
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	128

Т. В. Крашеніннікова
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ЗНАЧЕННЯ СЛОВА «ПРИСЯГА» ТА ЇЇ РОЛЬ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

У статті розглядаються значеннєві особливості слова «присяга», а також описано давні та сучасні способи й тексти проведення обряду присягання.

Ключові слова: *присяга, традиція, церемонія.*

Постановка проблеми. Мова для українського суспільства – це не лише допоміжний засіб для роботи, але і складова їхнього життя. Тому закони мови людям необхідно знати як і закони права. Говорячи про мову права, ми, в першу чергу, спілкуємося про юридичну лексику, а потім вже про застосування її при побудові речень у документах. Відомо, що юридична лексика зафіксована не лише у науковому, офіційно-діловому, публіцистичному та художньому стилях, але й у розмовному також, де сам народ передає між собою певні слова й вислови так, як розуміє, і найменше звертається до термінологічних особливостей. Одним із таких елементів суспільного існування є складання присяги.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Юридична лексика неодноразово була об'єктом вивчення науковців, але на слово «присяга» та його значення переважно звертали увагу лексикографи, літературознавці, фольклористи, а також представники силових та державних структур. Дослідження щодо впливу фольклорної діяльності на формування суспільства відображені у працях О. Дея [2], О. Литвинова [6], О. Чернобая [13], М. Сиваченка [10], В. Шаяна [14] та інших.

Метою статті є спроба розглянути значення слова «присяга» та проаналізувати її роль в українському суспільстві.

Виклад основного матеріалу. За етимологічними джерелами слово «присяга» є віддієслівним утворенням та має декілька початкових значень: «доторкнутися до предмета», «приводити присягу» та «таємно змовлятися» [3, с. 579].

У лексикографічних працях «присяга» – це: 1. Урочиста обіцянка додержувати певних зобов'язань, клятва вірності якій-небудь справі. 2. Урочиста обіцянка, часто підкріплена згадуванням чогось дорогого, священного для того, хто обіцяє. 3. Запевнення у правдивості сказаного, у вірності в коханні і т. ін. [11, с. 54]. 4. Текст такої обіцянки [4, с. 369].

Однією з найдавніших присяг в Україні вважають присягу на вірність коханому чи коханій. Порушення клятви породжувало осуд, зневагу громади, товариства та довічне знеславлення.

У давнину люди присягали землею. Свята земля – це Божество, яке допомагало довести невинуватість: її їли та цілували. Присяга цілуванням землі вважалася найсвятішою. У «Слові Григорія Богослова» (XI ст.) описано цей обряд: той, хто присягав, роздягався до сорочки, ставав на коліна в ямі до ліктя, не маючи при собі ножа. На голові він тримав кусень дернини і так

промовляв присягу. Земля, за віруваннями українців, має лікувальні властивості. Традиційно, запорізькі козаки, обираючи гетьмана, мастили йому голову болотом – так вони бажали йому здоров'я.

У європейських народів, а потім частково ця традиція перейшла і на українські землі, подібні до землі функції виконувала шапка. Вона знаменувала загальне довір'я, символізувала незалежність. За російським та франкським звичаями зняття прилюдно шапки з чоловіка або хустки означало «втрату довір'я». У XVIII ст. у Великому князівстві Литовському це був найстаріший звичай присяги або свідчення. Свідок, відомий своїми бездоганними рисами, знімав шапку і, поклавши її на стіл перед суддями, говорив: «як цю шапку кладу в твої руки, так готовий я покласти і голову – запоруку справедливості моїх показань» [5, с. 224].

У державному та суспільному житті присяга вважалася необхідною для підтримки довіри між людьми та розглядалася як невід'ємна частина правосуддя. З історичних джерел відомо, що клятва вимовлялася кожним за вірою та законом. Чималу роль у цьому процесі відігравала церква. Вона мала право звільнити від присяги, якщо вважала її недоцільною.

Присяга збереглася і дотепер. Перед тим, як приступити до своїх професійних обов'язків, переважна частина суспільства, залежно від виду діяльності, обов'язково вимовляє слова присяги. Наприклад:

ПРИСЯГА ЛІКАРЯ УКРАЇНИ

Дістаючи високе звання лікаря і приступаючи до лікарської діяльності, я урочисто присягаю:

- всі знання і сили віддати охороні й поліпшенню здоров'я людини, лікуванню і запобіганню захворювань, сумлінно працювати там, де цього вимагають інтереси суспільства;

- бути завжди готовим надати медичну допомогу, уважно і дбайливо ставитися до хворого, зберігати лікарську таємницю;

- постійно вдосконалювати свої медичні знання і лікарську майстерність, сприяти своєю працею розвитку медичної науки і практики; - звертатися, коли цього вимагають інтереси хворого, за порадою до товаришів по професії і самому ніколи не відмовляти їм у пораді та допомозі; - берегти і розвивати благородні традиції вітчизняної медицини, в усіх своїх діях керуватися принципами людської моралі, завжди пам'ятати про високе покликання лікаря, про відповідальність перед Народом і Державою. Способом свого життя підтверджувати поради, які буду давати іншим. Вірність цій присязі клянусь пронести через усе своє життя.

ПРИСЯГА ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ

Повністю усвідомлюючи свою високу відповідальність, урочисто присягаю, що буду вірно служити народові України, суворо дотримувати Конституції та законів України, сприяти втіленню їх у життя, зміцнювати їх авторитет, охороняти права, свободи і законні інтереси громадян, з гідністю нести високе звання державного службовця, сумлінно виконувати свої обов'язки [7].

ВІЙСЬКОВА ПРИСЯГА

Я, (прізвище, ім'я, по батькові), вступаю на військову службу і урочисто клянусь народу України завжди бути вірним і відданим йому, сумлінно і чесно виконувати військовий обов'язок, накази командирів, неухильно дотримуватись Конституції і законів України, зберігати державну і військову таємницю.

Я клянусь захищати українську державу, непохитно стояти на сторожі її свободи і незалежності.

Я присягаю ніколи не зрадити народу України [1].

ПРИСЯГА ПРАЦІВНИКА

ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Я, (прізвище, ім'я, по батькові), вступаючи на службу до органів внутрішніх справ України, складаю Присягу і урочисто клянусь завжди залишатися відданим народові України, суворо дотримуватись її Конституції та чинного законодавства, бути гуманним, чесним, сумлінним і дисциплінованим працівником, зберігати державну і службову таємницю. Я присягаю з високою відповідальністю виконувати свій службовий обов'язок, вимоги статутів і наказів, постійно вдосконалювати професійну майстерність та підвищувати рівень культури, всіляко сприяти зміцненню авторитету органів внутрішніх справ.

Клянусь мужньо і рішуче, не шкодуючи своїх сил і життя, боротися із злочинністю, захищати від протиправних посягань життя, здоров'я, права й свободи громадян, державний устрій і громадянський порядок.

Якщо ж я порушу цю Присягу, то хай мене покарають за всією суворістю закону [9].

Крім цього, сучасна молодь створює присягу з елементами гумору:

ПРИСЯГА ПЕРШОКУРСНИКА

Я ... ступаючи на тернистий, повний небезпек і пригод шлях студента факультету іноземних мов, перед лицем своїх товаришів, урочисто присягаю:

1. Берегти та охороняти майно факультету, включаючи два корпуси та одного декана.
2. Не обкурювати без особливої потреби пам'ятник Воробкевичу та розташований навколо нього скверик.

3. Рухаючись корпусами дотримуватись правил дорожнього руху, основне з яких: «Не гальмуй, снікерсуй!»

4. Доглядати братів наших менших – викладачів, а також братів наших старших – зав. кафів, декана і ректора.

5. Не з'являтися п'яним на пари, а якщо вже з'явився то не дихати, а якщо вже дихати, то не часто.

6. Відвідувати заняття регулярно, а якщо не вдається, то не регулярно.

7. Під час пари не будити без особливої потреби сусіда по парті і не використовувати при цьому важких предметів.

8. Знати в лице декана факультету, або що найменше Щербаня.

9. Не з'їдати більше, ніж один хот-дог за перерву.

10. Жити в мирі та злагоді з професорсько-викладацьким складом, а то гірше буде.

11. Відповідаючи на парі не робити занадто розумний вираз обличчя, а то викладач образиться.

12. Активно жити життям факультету, пити питтям факультету, їсти їдлом факультету, спати спанням факультету.

13. Оволодіти навиками миттєвої втечі з пари, швидкісного списування, безшумного підказування, талантом влучно кинути шпаргалку, а також подавленням голосу совісті, якщо така наявна.

14. Перебуваючи у священних стінах нашого храму науки поводити себе гідно і культурно, а саме:

- на підлогу не плювати, для цього існує стеля;
- нецензурну лексику використовувати лише в перекладі на іноземну мову, до того ж на німецькому відділенні виключно англійською і навпаки;
- відвідувати туалет у шахматному порядку – спочатку дама потім король;
- не грати в карти, хіба що в карти Англії, Німеччини та Франції;
- не писати на партах Вася-дурак, бо про це і так давно усім відомо;
- ідучи додому закривати за собою вікна, двері і викладачів у туалеті.

І останнє: постійно розповідати усім знайомим і друзям, як це чарівно і чудернацько навчатися на філософсько-теологічному факультеті, як тут все цікаво і здорово, можливо і сам повіриш!!!

Висновки дослідження. Таким чином, сучасна присяга вбирає у себе традиції українського народу та відображає сучасний стан суспільства. Кожна професія вимагає певної відданості та знань. Це підтверджують тексти присяг.

Література

1. Військова присяга // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg>

=1936-12

2. Дей О. І. Сторінки з історії української фольклористики. – К.: Наукова думка, 1975. – 241 с.

3. Етимологічний словник української мови: У 7 томах / Ред. кол.: О. С. Мельничук (голов. ред.) та ін. – К.: Наукова думка, 1983. – Т. 4: Н-П / Р. В. Болдирев та ін.; Ред. тому: В. Т. Коломієць, В. Г. Скляренко. – 2003. – 656 с.

4. Івченко А. О. Тлумачний словник української мови / Худож. оформлювач І. В. Осипов. – Х.: Фоліо, 2007. – 540 с.
5. Коломієць Л. І., Майборода А. В. Про деякі словосполучення, що розглядаються в рукописних працях О. О. Потебні // Мовознавство і літературознавство (Збірник вибраних праць пед. інститутів). – К.: Рад. школа, 1964. – С.220-234.
6. Литвинов О. М. Право як феномен культури: метафізичні основи природного права // Методологічні проблеми правової науки: Матеріали міжнародної наукової конференції (Харків, 13-14 грудня 2002 р.) / Упоряд. М. І. Панов, Ю. М. Грошевий. – Х.: Право, 2003. – С.136-138.
7. Присяга державного службовця // Anodonta.com.ua
8. Присяга на вірність // <http://www.kozatstvo.net.ua>
9. Присяга працівника органів внутрішніх справ України // <http://search.ligazakon.ua>
10. Сиваченко М. Є. Сторінки історії української літератури і фольклористики. – К.: Наукова думка, 1990. – 352 с.
11. Сучасна українська мова / За ред. І. К. Білодіда та ін. – К.: Наукова думка, 1977. – Т.8: П-Р. – С.55.
12. Удовиченко Г. М. Загальне мовознавство: Історія лінгвістичних вчень. – К.: Вища школа, 1980.
13. Чорнобай О. Л. Правова фольклористика: специфіка формування. – Львів, 2006. – 80 с.
14. Шаян В. Фольклор і державницька свідомість // Народна творчість та етнографія. – 2001. – №1-2. – С.46-47.